

NICOLAE TESTEMIȚANU –
UN NUME DEVENIT RENUME

25 de ani de la conferirea numelui
marelui patriot al medicinei moldave
Universității de Medicină și Farmacie din Chișinău

La 12 aprilie 1990, prin hotărârea Guvernului Republicii Moldova, Institutului de Stat de Medicină din Chișinău i s-a conferit numele profesorului **Nicolae Testemițanu**. Considerăm că, în acest sens, conducerea țării a luat hotărârea ținând cont de două argumente forte.

Primul ținea de meritele colectivului Institutului, care în această perioadă împlinea 45 de ani de la inaugurare. Amintim că Institutul de Stat de Medicină din Chișinău a fost fondat în octombrie 1945, prin Hotărârea Guvernului URSS, ce a transferat Institutul numărul 2 din Sankt Petersburg, aflat atunci la Kislovodsk, în capitala Moldovei.

Împreună cu circa 700 de studenți, la Chișinău au sosit și 134 de profesori. În organizarea și formarea cadrelor, au desfășurat o activitate deosebită renumiți profesori universitari: A. Lavrentiev – anatomist, A. Cramer – biochimist, A. Zubkov – fiziolog, F. Agheicenکو – morfopatolog, N. Kuznețov – histolog, G. Rubașov, A. Lvov și F. Golub – chirurși, N. Kornetov și N. Starostenko – terapeuți, V. Stîriovici – pediatru, M. Ghehman – organizator al ocrotirii sănătății, N. Nikogosian – igienist, L. Roziener – infecționist, S. Belinski – microbiolog, Al. Borzov – dermatovenerolog, I. Kurlov – oftalmolog, V. Cekurin – otolaringolog, N. Molohov – psihiatru, B. Șarapov – neurolog și alții. Aceste personalități, având deja o mare experiență pedagogică, din primele zile de activitate au depus efort și abilități pentru a organiza buna funcționare a catedrelor, a procesului didactic în noua instituție de învățământ superior medical din RSS Moldovenească.

Din primii ani ai fondării, în Institutul de Stat de Medicină se desfășurau cercetări științifice, rezultatele cărora se discutau la conferințele științifice anuale ale colaboratorilor și studenților. Mai apoi, aceste conferințe au devenit tradiționale, iar materialele erau publicate regulat în anale științifice. Astfel, în procesul științific au fost implicați tinerii cercetători, mulți dintre ei viitori doctori și doctori habilitați în științe medicale, fondatori ai direcțiilor și școlilor științifice autohtone.

Până în 1954, în cadrul Institutului funcționa o singură facultate – *Medicină Generală*. Evident, posibilitățile acestei facultăți erau limitate și nu puteau satisface cerințele crescânde ale Republicii în cadre medicale. Argumentând în instanțe această deficiență, rectorii N. Starostenko și N. Testemițanu reușesc, pe parcurs, să deschidă noi facultăți: *Pediatrie*, în 1954; *Stomatologie*, în 1959; *Medicina Preventivă*, în

1963, și *Farmaceutică*, în 1964. În anul 1962 a fost inaugurată Facultatea *Perfecționarea Medicilor*. Înființarea facultăților de medicină constituie un eveniment important în dezvoltarea medicinei în Republica Moldova. Concomitent cu procesul de pregătire a noilor generații de medici-specialiști, se formează și un corp didactic universitar puternic, preocupat de organizarea activității catedrelor, laboratoarelor, ceea ce a contribuit substanțial la dezvoltarea învățământului medical superior. În această perioadă sunt editate manuale pentru studenți în limba română. Treptat, apar școli științifice medicale, fondatorii cărora erau personalități recunoscute, în primul rând, cei care au stat la baza creării catedrelor.

În 1948, la Institut a avut loc susținerea primei teze de candidat (doctor) în științe medicale de către Natalia Gheorghiu, iar în 1963, Nicolae Anestiadi susține prima teză de doctor habilitat. Către anul 1990, în Institutul de Stat de Medicină din Chișinău au fost susținute 624 de teze de doctor și 86 de teze de doctor habilitat în științe medicale. O bună parte dintre doctorii habilitați au prelungit tradițiile școlilor deja existente, fondate de savanții sosiți la Chișinău în 1945, alții au creat școli științifice proprii (N. Anestiadi, P. Bâtcă, C. Țăbârnă, Gh. Paladi, D. Gherman, V. Anestiadi, N. Testemițanu, V. Kant, N. Gheorghiu, E. Maloman, A. Nacu, Gh. Ghidirim, V. Halitova, E. Șleahov, B. Reznic, V. Ghețeu și alții).

Un sprijin important în pregătirea cadrelor științifice, în dezvoltarea și optimizarea cercetărilor științifice îl acordă Laboratorul Central de Cercetări Științifice, fondat în 1962. Conform statutului său, LCCȘ coordonează metodic și asigură consultații cadrelor didactice, doctoranzilor și postdoctoranzilor în efectuarea cercetărilor științifice.

Școlile naționale Fondate, specializate în diverse domenii științifice, au contribuit la pregătirea cadrelor pentru Institutul de Medicină, precum și pentru organizarea instituțiilor de cercetări din țară.

În 1959 a fost fondat Institutul de Ftiziopulmonologie, primul director devenind Vasile Socol, doctor, conferențiar. În 1960, în baza Dispensarului Oncologic Republican, a fost fondat Institutul Oncologic, al cărui director a fost renumitul chirurg-oncolog Ghivi Honelidze. Institutul de Cardiologie a fost creat în 1984 de către Mihail Popovici, profesor universitar, academician. În anul 1988 a fost înființat Institutul de Cercetări Științifice în Domeniul Ocrotirii Sănătății Mamei și Copilului, primul director fiind Eugen Gladun, profesor universitar, membru co-res-

pondent al AȘM. În 2004, în baza Centrului de Neurologie și Neurochirurgie (medic-șef conferențiarul Mihai Casian) a fost fondat Institutul de Neurologie și Neurochirurgie.

În anii '70 ai secolului trecut, Institutul de Stat de Medicină din Chișinău deja devenise un centru științific și educațional de înaltă calificare, cu bogate tradiții în pregătirea cadrelor de medici și farmaciști din republica noastră. O dovadă convingătoare privind activitatea amplă și recunoașterea succeselor Institutului de Medicină este atestarea lui, în 1965, cu categoria întâia de Comitetul Unional al Învățământului Superior al URSS.

În calitate de instituție medicală superioară, Institutul din Chișinău se plasa pe locul 5 între cele aproape 90 de instituții și facultăți medicale din fosta Uniune. Ca urmare a acestei aprecieri, în 1968, de rând cu Institutul nr. 1 I. Secenov din Moscova, Institutul nr. 1 din Leningrad, Institutul de Medicină din Kiev și Institutul de Medicină din Harkov, Institutul de Medicină din Chișinău a fost învrednicit de dreptul de a organiza o nouă formă de pregătire a absolvenților – prin subordinatură și internatură. Această nouă metodă de pregătire a cadrelor medicale a fost încredințată doar celor mai prestigioase instituții, fapt ce confirmă încă o dată succesele incontestabile ale colectivului de muncă la acea etapă.

Pe măsura consolidării și perfecționării colectivului didactic, acumulării experienței pedagogice, intensificării și optimizării sistemului de lucru academic, se îmbunătățește și reușita studenților. Astfel, fiecare al șaselea absolvent al instituției s-a învrednicit de diplomă cu mențiune. Un aport considerabil în dezvoltarea și consolidarea Institutului de Medicină, la diferite etape de activitate a acestuia, l-au adus rectorii: I. Sorocean (1945-1948), medic emerit al RSSM; N. Harauzov (1948-1951), conferențiar; N. Ganu (1951-1953), conferențiar; N. Starostenko (1953-1959), profesor universitar, Om emerit în știință; N. Testemițanu (1959-1963), profesor universitar, Laureat al Premiului de Stat; V. Anestiadi (1963-1986), profesor universitar, academician al AȘM, Laureat al Premiului de Stat; L. Cobîleanschi (1986-1994), profesor universitar, Laureat al Premiului de Stat.

Este de menționat că odată cu venirea, în 1986, în postul de rector a lui Leonid Cobîleanschi, Institutul de Stat de Medicină a făcut un pas considerabil în îmbunătățirea stării tehnico-materiale, a condițiilor de muncă și de trai ale colaboratorilor. Fiind de o cumsecădenie și o bonomenie aparte, a depus multe eforturi pentru promovarea colaboratorilor care meritau în posturi de docenți și profesori. A contribuit substanțial la revederea planurilor de studii, la îmbunătățirea procesului metodic și didactic. Sub conducerea profesorului Leonid Cobîleanschi a crescut și mai mult imaginea pozitivă a institutului.

Reieșind din aceste succese, rectorul Leonid Cobîleanschi a avut argumente cât se poate de plauzibile și serioase pentru a insista să se confere Institutului numele profesorului Nicolae Testemițanu.

Aldoilea – și poate cel mai important argument – a fost însăși persoana ilustrului organizator, savant și pedagog, care a fost Nicolae Testemițanu.

După absolvirea Institutului de Medicină din Chișinău, în 1951, în așa-numita „promoție de aur”, tânărul Nicolae Testemițanu își începe activitatea de medic în calitate de chirurg la Spitalul Central Regional din Râșcani.

În 1954, absolvește ordinatura clinică și devine asistent la Catedra *Chirurgie Generală* a Institutului de Medicină. Concomitent, este conducătorul Secției medico-sanitare a Ministerului de Interne. Fiind numit, în 1955, medic-șef al Spitalului Clinic Republica, Nicolae Testemițanu acordă o atenție deosebită organizării asistenței medicale specializate populației rurale. Tot el este primul redactor al Revistei *Ocrotirea sănătății* a Ministerului Sănătății al RSSM, care se editează din 1957.

După susținerea, în 1958, a disertației de candidat în științe medicale, în martie 1959 este numit în funcția de rector al Institutului de Stat de Medicină. În această funcție s-a manifestat ca un conducător cu inițiativă și calități deosebite, a contribuit substanțial la inaugurarea noilor facultăți, la îmbunătățirea tehnico-materială a Institutului.

În aprilie 1963, docentul Nicolae Testemițanu este promovat în postul de Ministru al Sănătății al Republicii Moldova, în care s-a evidențiat îndeosebi talentul său de organizator al sănătății. Ținând cont de cerințele stringente ale populației în cadre medicale, a argumentat științific necesitatea unor facultăți noi, a creșterii numărului de studenți admiși la anul 1 la Institutul de Medicină și a școlilor medicale. În acest context, subliniem că cel mai mare merit și aport care l-a avut Nicolae Testemițanu în funcția de ministru constă în pregătirea cadrelor medicale naționale de înaltă calificare. Cu susținerea Ministerului Sănătății și cu ajutorul colegilor-miniștri din alte republici unionale, au fost pregătiți în centrele științifice din URSS – Moscova, Sankt Petersburg, Kiev, Harkov –, prin aspirantura cu destinație specială, peste 200 de candidați (doctori) în științe medicale. De asemenea, a făcut mult pentru fortificarea bazei tehnico-materiale a instituțiilor medicale, implementarea noilor forme și metode progresiste de organizare a asistenței medicale, a rezultatelor științifice în profilactica, diagnosticarea și tratamentul maladiilor.

După postdoctoratură (1968-1970), susținerea cu succes a tezei de doctor habilitat în științe medicale și conferirea titlului de profesor, în anul 1973, Nicolae Testemițanu este ales prin concurs șef al Catedrei nr. 1 *Medicină Socială și Organizarea Ocrotirii Sănătății*, pe care a condus-o până la decesul subit, survenit la 20 septembrie 1986.

Prodigioasă și diversă a fost și activitatea științifică a profesorului Nicolae Testemițanu. El este autor a peste 200 de lucrări științifice, inclusiv 8 monografii, consacrate problemelor actuale ale medicinei sociale și organizării ocrotirii sănătății, istoriei medicinei,

chirurgiei și traumatologiei. Sub conducerea sa au fost susținute 12 teze de doctor în științe medicale.

La inițiativa și sub conducerea lui Nicolae Testemițanu a fost fondat Laboratorul științific cu problema „argumentarea științifică a căilor de echivalare a nivelurilor serviciilor medicale populației urbane și rurale”.

În baza cercetărilor științifice întreprinse de colectivul catedrei condus de profesorul Nicolae Testemițanu, a fost elaborat și argumentat un concept nou de organizare a asistenței medicale specializate de ambulatoriu, asistenței spitalicești și de urgență a populației rurale, care prevedea centralizarea serviciului spitalicesc în spitalele centrale raionale și organizarea pe lângă acestea a stațiilor de urgență medicală, fapt ce a dus la desăvârșirea asistenței specializate de ambulatoriu a populației rurale. În acest context, de comun cu specialiști din domeniile matematicii, economiei, arhitecturii etc., au fost elaborate și propuse 4 proiecte de ambulatorii și 3 proiecte de puncte medicale pentru localitățile rurale. Conform planului de amplasare a acestor instituții, aprobat de Consiliul de Miniștri al Republicii Moldova la 11 octombrie 1983, nr. 365, se preconiza ca până în 2010 să fie construite instituții medicale de tip nou în toate localitățile rurale ale republicii.

Pentru elaborarea acestui complex, prin cercetări științifice de mare perspectivă în dezvoltarea asistenței medicale în satele republicii, în același an, 1983, colectivul de autori în frunte cu profesorul Nicolae Testemițanu a fost distins cu Premiul de Stat al Republicii Moldova în domeniul științei și tehnicii. Astfel, către anul 1991 – anul Independenței Republicii Moldova – au fost date în exploatare 80 de ambulatorii și 174 de puncte medicale de diferite categorii, erau în construcție alte peste 100 de ambulatorii și puncte medicale.

Profesorul Nicolae Testemițanu a fost nu numai un savant talentat, ci și un pedagog iscusit, un educator priceput al cadrelor tinere. Sub conducerea sa, colectivul catedrei a elaborat și a reeditat îndrumări metodice pentru studenți și profesori la toate disciplinele care se predau la catedră. Mulți ani la rând catedra ocupa locul de frunte în Institut.

Profesorul Nicolae Testemițanu, concomitent cu lucrul științific, pedagogic și educațional, acorda o atenție deosebită lucrului obștesc. A fost președinte al Comitetului Sindical al Institutului, deputat în Sovietul Suprem al republicii (legislațiile 6 și 7). În 1982, la inițiativa lui, a fost creată Societatea republicană științifică a social-igieniştilor și a organizatorilor ocrotirii sănătății a Republicii Moldova, pe care a condus-o cu succes până în 1986.

Nicolae Testemițanu a fost un mare patriot. El afirma mereu că „patria, în primul rând, este pragul casei unde te-ai născut, satul tău, țara ta”. El considera că patriotul este nu acel care spune fraze pompoase, dar acel care dovedește cu fapte concrete dragostea și devotamentul față de patrie. El își iubea foarte mult părinții, avea o atitudine deosebită față de

consătenii lui de la Ochiul-Alb, venea des pe acasă, se interesa de succesele gospodăriei colective din sat; a contribuit la construirea școlii, casei de cultură, spitalului și grădiniței de copii din localitate. În acest context, voi aduce ca exemple unele expresii ce ne le spunea nouă, colaboratorilor catedrei: „Suntem în mare datorie față de oamenii de la sate, care ne cresc pâine!”; „Viața e scurtă – trebuie să ne grăbim s-o trăim!”; „Grăbiți-vă să faceți bine!”; „Trebuie să ne iubim patria, scumpa noastră Modovă!”, „Noi, colaboratorii catedrei, suntem veniți din sat, de aceea prin laptele mamelor ni s-a dat să muncim serios pentru ameliorarea organizării asistenței medicale, în primul rând, a populației sătosești”.

Ca medic, a întruchipat în sine înțelepciunea lui Hipocrate, interesul lui Galen, fermitatea lui Pirogov, intuiția lui Botkin, umanismul lui Cehov.

Numele lui Nicolae Testemițanu, persoană și personalitate de o deosebită anvergură, veșnic va străluci în constelația celor mai talentați medici moldoveni, alături de Costache Vîrnăv, Nicolae Sclifosofski, Nicolae Zubcu-Codreanu, Lev Tarasevici, Toma Ciorbă.

Astăzi, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie din Chișinău, la 25 de ani de când poartă numele lui Nicolae Testemițanu, instituție care în această toamnă și-a sărbătorit jubileul de 70 de ani de la fondare, este una dintre cele mai prestigioase instituții superioare din Republica Moldova, recunoscută atât în țară, cât și departe peste hotarele ei. La cele 4 facultăți, în prezent, își fac studiile peste 5800 de studenți, inclusiv 1860 din 23 de țări străine. Absolvenții noștri, dând dovadă de înalt profesionalism și etică medicală, duc faima Universității și a Republicii Moldova în multe state din lume.

Procesul de instruire în Universitate este realizat astăzi de circa 880 de cadre de înaltă calificare, dintre ei 125 doctori habilitați și peste 450 doctori în științe medicale. Pregătirea studenților se efectuează în 4 limbi – română, engleză, rusă și franceză. Universitatea dispune de o bază tehnico-materială modernă, săli de studii bine amenajate, cămine cu reparație europeană, cu condiții bune de trai pentru studenți.

În tot ce a obținut Universitatea de Medicină și Farmacie *Nicolae Testemițanu* în ultimii 10-15 ani este meritul domnului Ion Ababii, doctor în științe medicale, profesor universitar, academician, rector timp de 18 ani.

Felicităm colectivul Universității cu acest semnificativ prilej și cu ocazia jubileului de 70 de ani de activitate și dorim tuturor membrilor ei multă sănătate, prosperitate și realizări cât mai frumoase pe viitor.

Redactor-șef **Constantin Ețco**,
doctor habilitat în medicină,
profesor universitar, academician
al Academiei internaționale *Noosfera*,
Informatizare și Management